

Co mogą zrobić dorośli,

aby zapewnić bezpieczne przejście dziecka z klasy III do IV?

Jak pomóc dzieciom w przekroczeniu progu klas III-IV? Przekroczenie progu klas III - IV powoduje silne napięcie emocjonalne dzieci. Aby pomagać w sposób przemyślany należy znać prawa rozwojowe tego wieku. W młodszym wieku szkolnym wyróżnia się dwie fazy: pierwsza obejmuje 6-8 lat, druga 9- 11. Właściwości rozwojowe drugiej fazy to wzbogacenie mowy i zasobu słownictwa, sprawność posługiwania się językiem ojczystym, opanowanie umiejętności czytania i pisania, wzrost aktywności i samodzielności myślenia, opanowanie operacji logicznych nie tylko na rzeczywistym, ale także wyobraźmalnym materiale. Dziecko przestaje uznawać w sposób bezwarunkowy autorytet dorosłych, zwłaszcza rodziców, liczy się zdanie rówieśników, tworzą się ścisłe grupy, których normy i cele są silnie uzewnętrzniane. Zachodzą widoczne zmiany pod względem rozwoju i sprawności fizycznej. U niektórych dzieci - częściej u dziewcząt niż u chłopców - mogą wystąpić wyraźne objawy dojrzewania płciowego. W tym okresie przybywa dziecku nowa sfera aktywności - czytelnictwo. Na tym etapie uczeń powinien opanować tę umiejętność w takim stopniu, żeby czytać nie tylko z obowiązku, ale także dla przyjemności. Związana z tym mowa pisana rozwija się na tyle, że staje się nowym środkiem wyrazu i komunikowania się. Mimo, że zdarzają się błędy ortograficzne dzieci coraz częściej i sprawniej korzystają ze słowników ortograficznych. Poprawnie i sprawnie opisują przedmioty, posługują się zdaniami złożonymi, w dalszym jednak ciągu konieczne jest ćwiczenie czytania. Niezbędna jest kontrola zeszytów, a zwłaszcza prac domowych. Może to być praca ustna, pisemna lub ilustracja - ma to na celu wdrażanie do systematyczności. Należy zwrócić uwagę, aby dziecko samodzielnie wykonywało te zadania. Wskazane jest też podpisywanie ocen w zeszytach, ponieważ mobilizuje to uczniów do dokładności - nie chodzi tu o nagany czy karanie za gorsze oceny, one są tylko sygnałem, że

należy zwrócić większą uwagę na dany zakres materiału, powtarzać i utrwalać go w domu. Dotyczy to między innymi tabliczki mnożenia, mimo, że część dzieci dobrze radzi sobie z działaniami w zakresie 100, niezbędne jest w dalszym ciągu utrwalanie jej w domu. W tym wieku zwykle nie występują większe kłopoty z układaniem i rozwiązywaniem zadań tekstowych. Dzieci sprawnie radzą sobie z zadaniami tekstowymi, a także nietypowymi wymagającymi logicznego myślenia, świadczy to, iż rozumieją treść i potrafią wyłonić błędy. Mimo to konieczne jest kontrolowanie i utrwalanie przerobionego w szkole materiału. Jeżeli jest zadanie, z którym dziecko nie potrafi sobie poradzić, można zwrócić jego uwagę na pewne punkty czy istotne szczegóły, które przeoczyło, tak, aby samo odkrywało i poprawiało swoje błędy poprzez samokontrolę. Rozwiązywanie trudnych zagadnień zarówno praktycznych jak i teoretycznych uczy logicznego myślenia, a o to głównie chodzi. Te dzieci, które mają problemy z edukacją matematyczną wymagają więcej pomocy, zainteresowania i kontroli ze strony rodziców, a przede wszystkim egzekwowania systematycznego odrabiania zadanych prac domowych. W tym wieku, w zakresie rozwoju umysłowego zaznacza się doskonalenie procesów spostrzegania, stopniowo przestają być potrzebne ilustracje i popieranie każdego wyjaśnienia konkretem, ponieważ spostrzeżenia nabierają charakteru abstrakcyjnego i uogólnionego. Pamięć mechaniczna zaczyna przekształcać się w pamięć logiczną. Intensywnie rozwija się świadomość społeczna dziecka, które ma już ukształtowane przekonania i poglądy społeczne na sprawy bliskiego mu środowiska. Równoległe z rozwojem społecznym przebiega rozwój moralny, co uzewnętrznia się w szacunku dla ustalonych norm i reguł postępowania, a także w uwzględnianiu w swych ocenach nie tylko czynów ale i intencji sprawców.

Przedstawione zmiany rozwojowe w wieku 9-11 lat łączą się jednocześnie z przekroczeniem progu klasy III i nowym silnym przeżyciem - przejściem do klasy IV, co bardzo często jest dla dziecka stresujące. Zdarza się, że dziecko

w klasach I-III jest bardzo dobrym uczniem - gdyż na tym etapie edukacji wymagania są konkretnie sprecyzowane, a więc dziecko dobrze sobie radzi. Jednak, gdy trzeba myśleć abstrakcyjnie, wyciągać wnioski, rozumować samodzielnie, podawać nowe, własne pomysły, lub podejmować niewielkie ryzyko, wówczas paraliżuje je strach przed niepowodzeniem. Oceny i pewność siebie obniżają się w klasach starszych. U dzieci tych można zauważyć wycofanie z życia klasy, zamknięcie w sobie, napady złości, czasem depresje, symulowanie choroby, przygnębienie, trudności w koncentracji uwagi, silne napięcie przed zajęciami związane z niepewnością jak wypadnie. Dzieci te dążą do doskonałości stawiając sobie zbyt wysokie wymagania, dlatego też często czują się bezradne w swych usiłowaniach. Mają tendencje do działań zdezorganizowanych, zapominają o pracach domowych, nie słuchają lub zbyt dużo mówią na lekcjach. Brak im umiejętności uczenia się. Niektóre są powolne i dokładne, inne wypełniają swe obowiązki bardzo szybko, ale głównie koncentrują się na tym, aby wykonać zadanie jak najszybciej, a nie na tym by wykonać dobrze. Często telewizja i komputer są sposobem ucieczki przed odrabianiem lekcji. Dzieci mogą próbować nastawiać rodziców wzajemnie przeciw sobie, lub przeciw nauczycielowi, tylko po to aby zwrócić na siebie uwagę, zmusić do wspólnego odrabiania zadanych prac. Mają przy tym nieskończenie wiele wymówek na swą obronę: że szkoła jest nudna, złe oceny to wina nauczyciela, że nie są zdolne itp. Dużą rolę w przezwyciężaniu tych trudności odgrywają rodzice, ponieważ mogą pomóc dziecku odzyskać wiarę w siebie przez akceptację, dostrzeganie nawet drobnych osiągnięć. W znacznym stopniu mogą ułatwić przejście przez ten trudny dla dziecka okres, muszą jednak nastawić się na cierpliwość i wytrwałość. W niektórych przypadkach wsparciem może być konstruktywna krytyka, w innych akceptacja ciekawych pomysłów, motywowanie do nauki i osiągnięcia lepszych rezultatów, przyswajanie umiejętności radzenia sobie z rywalizacją. Nauczy to dziecko przegrywania w sposób produktywny, tak aby wyciągnęło

korzyści z porażki, a jednocześnie poznało radość ze zdobywania nowych wiadomości i osiągnięcia sukcesów.

Podsumowując omówione zagadnienia należy zwrócić uwagę że:

- szkolne sukcesy są bardziej prawdopodobne, gdy rodzice przekazują jednolite i jasno określone wymagania,
- właściwych zachowań będą uczyły się wówczas, gdy będą miały odpowiednie wzory do naśladowania,
- należy unikać rozmów o dzieciach przy dzieciach, ponieważ może to wpłynąć dramatycznie na zachowanie i poczucie własnej wartości,
- należy unikać przesadnych reakcji zarówno na sukcesy jak i niepowodzenia dziecka, gdyż prowadzi to do odczuwania silnej presji w dążeniu do sukcesów, bądź rozpacz i zniechęcenia w razie porażki,
- nie wyręczać w pokonywaniu przeszkód, ponieważ poprzez samodzielne pokonywanie trudności dziecko uczy się poczucia własnej wartości,
- zakres swobód powinien być poszerzany stopniowo w miarę dojrzewania - prowadzi to do odpowiedzialności za własne postępowanie,
- nie wolno szukać w dziecku sprzymierzeńca przeciw drugiemu rodzicowi, lub przeciw nauczycielowi, gdyż może to prowadzić do przeciwstawiania się dorosłym i buntu,
- dorośli powinni unikać konfrontacji z dziećmi dopóki nie mają całkowitej pewności wyegzekwowania swych zakazów czy nakazów,
- dzieci muszą nauczyć się funkcjonować w sytuacjach rywalizacji z innymi - tylko wówczas będą osiągać sukcesy,
- dziecko musi dostrzegać związku między wysiłkiem a uzyskiwanymi wynikami - wtedy będzie dążyło do osiągnięcia sukcesów,
- rodzice muszą zapewnić dziecku poczucie bezpieczeństwa i akceptacji, są to podstawowe potrzeby człowieka.

Dziecko w chwili niepowodzenia nie może czuć się opuszczone i samotne, należy wspólnie rozwiązać problem, pomóc mu.

Wskazówki dla rodziców uczniów klasy IV - Jak mogę pomóc swojemu dziecku?

1. Przygotuj z dzieckiem plan lekcji z wyraźnie zaznaczonymi numerami sal.
2. We wrześniu poproś dziecko o sporządzenie listy uczących je nauczycieli
3. Powiadom wychowawcę o szczególnych zaleceniach wobec dziecka (np. ze względu na stan zdrowia).
4. Od początku zwracaj uwagę, aby dziecko zapisywało, co ma zadane - pisemnie i ustnie; odpytuj wyrywkowo.
5. Nie utożsamiaj dziecka z oceną. Zwracaj raczej uwagę na umiejętności zdobywania wiedzy i wykorzystywania jej; radzenia sobie w sytuacjach problemowych.
6. Ustal z dzieckiem, że odrabia lekcje tego dnia, kiedy są zadane.
7. Chwal dziecko za postępy - nie za oceny.
8. Pozwalaj na wspólne z kolegami odrabianie lekcji, ale kontroluj je.
9. Pozwól na odrabianie lekcji od tych przedmiotów, które lubi.
10. Zapewnij dziecku przy pracy umysłowej bezwzględny spokój.
11. Pomóż mu w organizacji czasu wolnego - nuda to największy wróg.
12. Pozwól dziecku oswoić się z nową sytuacją, dopiero później zaproponuj zajęcia dodatkowe.
13. Zostaw dziecku czas wolny na swobodny wypoczynek i nieprzewidziane planem zajęcia.
14. Współpracuj z wychowawcą i nauczycielami uczącymi Twoje dziecko.
15. Korzystaj z oferowanej Ci przez nauczycieli, pedagoga pomocy.
16. Kiedy dziecko odpowiada, że w szkole było ok, ale widzisz, że jest drażliwe, zdenerwowane, ma gorszy nastrój, nie dawaj za wygraną; po jakimś czasie,

przy kolacji zapytaj co było na jakiejś lekcji (wf, angielski), o kolegów/koleżanki.

17. W razie wystąpienia problemów z rówieśnikami, postaraj się pomóc dziecku znaleźć takie rozwiązanie, które będzie mogło samo zastosować, a dopiero gdyby to nie skutkowało, interweniuj. Dziecko woli być samodzielne, wstydzi się „skarżenia” rodzicom.
18. Pamiętaj, aby sprawy delikatne omawiać dyskretnie zarówno z dzieckiem jak i nauczycielami, dziecko szuka aprobaty klasy.